

Anna Williams. Från verklighetens stränder. Agnes von Krusenstjernas liv och diktning. Bonniers förlag.

I mitt föräldrahemms bokhylla fanns en lång rad av böcker i gröna kloband. Det var Agnes von Krusenstjernas tre stora romansviter; om Tony, Fattigadeln och Fröknarna von Pahlen. När jag i början av tonåren intresserade mig för böckerna blev jag tillsagd av mina föräldrar att låta dem vara. Det där var ingen bra litteratur. Långt senare förstod jag sammanhanget då jag lånade böckerna på Uppsala stadsbibliotek. Agnes von Krusenstjerna var böcker man skulle ha. Men de skulle inte läsas. Den frigjorda sexualitet och de nakna skildringarna av psykisk sjukdom var upprörande långt efter författarens död.

Agnes von Krusenstjerna föddes 1894 i en adelsfamilj. Tidigt fanns lusten att skriva. En lust som aldrig släcktes utan bara ökade. Litteraturforskaren och professorn Anna Williams har nu skrivit en grundlig biografi om en svensk författare, som tveklöst tog sin plats i litteraturhistorien, men som idag ändå är märkligt bortglömd. Kanske för att hon stod med ena foten i en äldre flickromans berättartradition samtidigt som hon bröt ny mark i ett självbiografiskt naket berättande. Många minns Mai Zetterlings film *Amorosa* från 1986, där Stina Ekblad spelar Agnes von Krusenstjerna. I Anna Williams biografi blir hon mer grundligt genomlyst med släkt, relationer, sjukdom och författarskap. Agnes von Krusenstjerna inspirerades av att hennes mormors pappa var Erik Gustaf Geijer. Skrivandet fanns således i Agnes gener. Men där fanns också den psykiska ohälsan. Anna Williams följer spåren av sjukdomen ända in i modern tid till Arvid Lagercrants som skrivit "Mitt galna liv". Anna Williams ser även spår av Agnes von Krusenstjernas frimodiga självbiografiska skrivande hos Kerstin Thorvall och Beate Grimrud. Den kritik Maja Lundgrens utsattes för med romanen "Myggor och tigrar" år 2007 hade också drabbat Agnes von Krusenstjerna.

Två personer viktiga för Agnes var Ellen Key och maken David Sprengel, 15 år äldre än hon själv. Ändå gick Agnes alltid tveklöst sina egna vägar. I Anna Williams biografi går författarens liv och hennes romaner i djup dialektik med varandra. Så mycket Agnes skrev var upplevt av henne själv. Nu blir hon levandegjord på nytt och får sin betydelse satt i ett modernt sammanhang. Så har du Agnes von Krusenstjerna i bokhyllan. Läs henne!

Jakob Carlander.

Jakob Carlander